herpy

VARANER

Freckled Monitor

Varanus orientalis

Varanus orientalis er en slank, hurtig dværgvaran fra det nordøstlige Australien, der klatrer i træer og på klipper og lever af insekter og små firben. Den bliver højst 60-75 cm og er langt mindre end de store varaner, men den kræver stadig et højt, hjemmebygget terrarie, meget varme og UVB-lys, og den lever i mange år.

Familie: Varanidae Tidligere navn: *Varanus tristis orientalis* Udgivet 15. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**40-75 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**10-15 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Træboende og klippeboende**
Biotop	**Savanne og klippeterræn**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**150 × 75 × 120 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**26-32 °C**
Hotspot	**50-60 °C**
Temperatur, nat	**20-24 °C**
Luftfugtighed	**30-50 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Anbefalet** Ferguson-zone 3
Kost	**Insekter og hvirveldyr**
Holdes	**Enkeltvis eller parvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**14-36 mdr.**
Kuldstørrelse	**3-17 æg**
Kuld pr. år	**2-5**
Inkubation	**93-137 dage** ved 27-29 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Ikke vurderet (NE)**

Arten står på CITES liste II og i EU's bilag B, så der kræves CITES- og EU-dokumenter ved handel på tværs af grænser. Arten er først udskilt som selvstændig art i 2025, så papirer og annoncer kan stadig nævne den som Varanus tristis orientalis. Den er ikke blandt de fem varaner, private ikke må holde i Danmark (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015), så de almindelige regler gælder. Spørg Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, hvad der kræves ved køb og salg.

Om arten

Varanus orientalis er en lille, slank varan i underslægten *Odatria*. Den har lange lemmer, en spids snude og en lang hale, og den er hurtig og adræt. Huden er gråbrun til mørkebrun og dækket af lyse pletter og stænk, og ungerne er markant stærkere tegnet end de voksne. Hos hannerne sidder en klynge af store, sorte eller sort-hvide, piggede skæl på hver side af halerod og kloak. Hos hunnerne og unge hanner er de mindre og knap så piggede, og det er det enkleste kendetegn, når dyrene skal kønsbestemmes.

Arten er taksonomisk helt ny som selvstændig art. Den blev beskrevet i 1913 af Fry som en form af *V. punctatus* og har siden været behandlet som underart af *V. timorensis* og senere af *V. tristis*, som *V. tristis orientalis*. I 2025 blev den løftet til art på grundlag af genetiske og morfologiske data. Den kendes på en tydelig mørk stribe bag øjet og et netmønster på ryggen, der

fortsætter frem på hovedet. *V. tristis* omfatter nu alle de øvrige bestande på fastlandet, både mørk- og lyshovede dyr. I handlen og i ældre litteratur hedder arten stadig *V. tristis orientalis*, men navnet har også været brugt om lyshovede *V. tristis* fra det nordlige og centrale Australien, så dyr solgt under det navn er ikke nødvendigvis *V. orientalis*. Mange tal og erfaringer fra fangenskab gælder derfor *V. tristis* i bred forstand; de fleste kan overføres, men ikke alle.

Halen udgør det meste af længden, og angivelserne for den største totallængde svinger fra 60 til 75 cm. Dyrene er kønsmodne ved en snude-kloak-længde på omkring 20 cm, i fangenskab efter 14-36 måneder (tal for *V. tristis* i bred forstand). Dyr i den europæiske handel er opdrættede. Opdrættede dyr vænner sig til mennesker i langt højere grad end vildfangne dværgvaraner, der naturligt flygter eller gemmer sig, og de bærer sjældnere parasitter.

Alligevel er en varan aldrig et begynderdyr. Arten skal have et stort terrarie med dybt substrat og høje temperaturer, den lever af levende insekter dagligt som ung og hver anden dag som voksen, og den kan formentlig blive 10-15 år. Regn med mange timers arbejde om ugen, løbende udgifter til foder, lamper og strøm og en plan for, hvem der tager sig af dyret, hvis du ikke kan.

Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Udbredelse og levested

Varanus orientalis lever i det nordøstlige og østlige Australien. Typelokaliteten er Eidsvold ved øvre Burnett River i Queensland, og formen er også kendt fra Magnetic Island ud for Townsville. Ældre angivelser for formen nævner det nordlige og nordøstlige Australien, men afgrænsningen mod den beslægtede *V. tristis* er ikke fuldt kortlagt. Omkring Lake Buchanan i det centrale Queensland kan de to arters udbredelser overlappe.

Opdelingen i to arter er så ny, at ældre fundregistreringer og kort ofte ikke skelner mellem dem. Kortet viser derfor kun et groft område. Great Dividing Range har formentlig spillet en rolle for, at de to arter har udviklet sig hver for sig.

> **Oprindelig udbredelse:** Australien.

LEVESTED

Varanus orientalis er semi-arboreal og bor i åben skov, krat og tørre savannelandskaber med spredte træer, ofte nær vandløb, og på klippefyldte skråninger og klippeudspring. Den gemmer sig i hule træstammer, under løs bark, i klippesprækker og i spalter mellem sten. Den nærtstående *V. tristis* ses også på og ved bygninger i landlige egne.

Arten er dagaktiv og jager aktivt i grene og på jorden efter insekter, firben, æg og andre smådyr. Den er mest aktiv i foråret og sommeren. I de køligere måneder, hos den nærtstående *V. tristis* fra juni til september, er den langt mindre aktiv og trækker sig tilbage til skjul. Hen over dagen skifter dyret mellem sol og skygge, og det kan altid trække ind i et hulrum og køle af.

Pasning

TERRARIET

Til en voksen *Varanus orientalis* skal du regne med et terrarie på mindst 150 × 75 × 120 cm (længde × bredde × højde), og større er bedre. Arten klatrer, så højden er vigtig, og en terrasseformet, sandbestrøet bagvæg giver ekstra klatreflade. Terrarier i den størrelse fås sjældent færdige, så det er normalt et hjemmebygget terrarie med frontlåger. Ungerne kan sagtens starte i det store terrarie, hvis det er indrettet med mange skjul, og de finder foderet. Vælger du i stedet en mindre faunaboks til de første måneder, skal den have de samme temperaturzoner og UVB.

Substratet skal være dybt, mindst 20-30 cm, og en blanding af havejord uden gødning, sand og kokosmuld, der kan holde på huler. Arten er mere klatrer end graver, men hulrum og tunneller giver tryghed og er en del af temperaturreguleringen. Giv lågerne en høj forkant, så substratet ikke skubbes ud, når dyret graver.

Indret med mange skjul både i varmen og på den kølige side: korkrør, stykker bark, hule træstammer og stabile stenstakke. Fastgør alt tungt til bunden, så et dyr, der graver under, ikke bliver klemt. Giv gode klatremuligheder med grene i flere højder og lodrette kork- eller træflader, fordi arten er semi-arboreal. Hold lågerne tætte og sikre. Varmekilder skal være afskærmede med et gitter eller en lampekurv, så dyret ikke kan brænde sig. Ventilationen skal være god, så varmen ikke samler sig i toppen.

Læs mere: Lys og UVB

TEMPERATUR

Varanus orientalis er et typisk solelskende dyr og har brug for en stor temperaturgradient. Hold 26-32 °C som baggrund om dagen og 20-24 °C om natten. Under varmelampen skal en solplads af sten eller kork nå en overfladetemperatur på cirka 50-60 °C, målt med et IR-termometer. Overfladetemperaturen er langt højere end lufttemperaturen over den, så mål begge dele. Den jordlevende *V. acanthurus* holdes med solpladser på 70-78 °C, men for en art, der også opholder sig i træerne, er 50-60 °C et forsigtigt udgangspunkt. Hold øje med, hvor længe dyret ligger på solpladsen, og justér.

Brug mindst to halogenspots ved siden af hinanden, så hele kroppen opvarmes jævnt, og styr dem med termostat eller dæmper. To kviksølvdamplamper og en 60 W spot rettet mod samme sted er også en løsning, og med forkoblingerne under terrariet giver de samtidig bundvarme. Den kølige side skal ligge på 24-28 °C, og dyret skal altid kunne gå fra solpladsen til et køligt skjul. Er der varmt overalt, risikerer dyret overophedning. Er der for koldt, bliver det sløvt, tager på i vægt og får fordøjelsesproblemer. Sluk varmelamperne om natten. Det er en god idé at sænke varmen og dagslængden i vintermånederne, fordi arten i naturen er mindre aktiv i den køligste del af året. Der er ingen faste tal for en egentlig vinterhvile.

Læs mere: Varme og temperatur Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal ligge på 30-50 %, og substratet skal være tørt til let fugtigt på overfladen. *Varanus orientalis* bor i tørre til let fugtige områder og tåler ikke konstant våde forhold. Hold et dybere lag af let fugtigt substrat eller et fugtkammer i den kølige ende, så dyret har et sted at hvile og skifte hud.

Stil en stor, stabil vandskål med frisk vand på den kølige side og skift den dagligt. Dyret drikker regelmæssigt og kan godt tage et bad, men skålen skal ikke være så dyb, at et ungt dyr risikerer at drukne. Brug ikke tæt tågespray eller konstant sprøjtning, fordi det hæver fugten omkring varmekilderne og kan give hud- og luftvejsproblemer. Et hygrometer i begge ender af terrariet viser, om gradienten holder.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og soler sig, så UVB er anbefalet. Brug et kraftigt T5 HO UVB-rør til solelskende arter (Ferguson-zone 3), som dækker cirka halvdelen af terrariets længde over solpladsen. Placér det i den afstand, producenten angiver for den type net eller åbning, du bruger. Mål gerne med et UV-indeks-meter: på hovedets højde ved solpladsen er et UV-indeks på 3-4 en rimelig start, og der skal være skygge og lavere UV-indeks i resten af terrariet. Et præcist UV-mål er ikke dokumenteret for *V. orientalis*.

Lyset skal være tændt 11-13 timer om dagen: længst om sommeren og kortest om vinteren, styret af en timer. Skift UVB-røret efter producentens anvisning, typisk efter 12 måneder, selv om det stadig lyser. Natlys er ikke nødvendigt.

FODER

I naturen lever *Varanus orientalis* mest af leddyr, firben og æg. Hovedfoderet i fangenskab er velnærede levende insekter: fårekyllinger, græshopper, dubia-kakerlakker, sølvfisk, melorme og silkeorme i en bred variation. Insekterne skal være omkring så store som dyrets hoved. Drys dem med kalk uden D3 ved de fleste måltider og med et multivitaminpræparat en gang om ugen eller hver anden uge. Insekter, der selv er fodret med grøntsager og korn, giver bedre næring end sultne insekter.

Unger og ungdyr får mad hver dag og så meget, de kan æde. Voksne får et par fulde måltider om ugen, gerne hver anden dag med mindre portioner, fordi det giver mere naturlig jagt og mindre risiko for fedme. En voksen hun i avl skal have mere. Varier gerne med optøede små firben og vagtelæg. En nyfødt mus med vitamintilskud kan bruges som ekstra næring til et avlspar, især under parringen og efter æglægningen, hvor hunnen har tæret på sine reserver. Gnavere skal ikke være hovedføde, fordi de er for fede for en lille varan, der i naturen mest æder leddyr, og de giver let fedme og forfedtning af leveren.

Vej dyret hver måned. En fyldig hale og en rund, men ikke hængende bug er tegn på sundhed; en tyk, hængende bugfold er tegn på overfodring.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Varanus orientalis er opmærksom, hurtig og nysgerrig og kan blive ret tillidsfuld. Opdrættede dyr vænner sig forholdsvis hurtigt til mennesker, hvorimod vildfangne dyr flygter eller gemmer sig og kan være længe om at falde til. Ungerne er sky de første måneder og skal have ro og tid til at falde til; sid nogle dage ved terrariet, uden at du rører dem, og lad dem komme til

hånden. Nærm dig roligt og fra siden, så du ikke ligner en rovfugl ovenfra, og tag ikke fat om dyret, men lad det klatre op på din hånd.

Varanens bid og kløer er de største risici i håndteringen. Arten er lille, og bid er sjældent alvorlige, men de kan give blødende rifter, og de skarpe kløer ridser huden. Halen kan slå. Hold dyret lavt over underlaget, for en bange varan kan vride sig løs og falde. Tag aldrig fat i et dyr, der æder, og vær forsigtig lige efter fodring, hvor det er ekstra ivrigt.

Reptiler kan bære salmonella. Vask hænder og underarme med sæbe efter hver kontakt med dyret, terrariet eller foderet, og lad ikke dyret komme i køkkenet eller i nærheden af mad. En han og en hun kan gå sammen og kan leve fredeligt uden trusler, jagt eller bid. Hold alligevel øje, og skil dem ad ved uro. To hanner må ikke holdes sammen, fordi de slås, og også hunner kan skændes. Større dyr kan æde mindre, så de skal ikke deles med yngre eller mindre dyr.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannerne kendes på en klynge af store, piggede skæl på hver side af kloakken, der først bliver tydelig hos kønsmodne dyr. Hos hunnerne og unge hanner er skællene mindre og mindre piggede. *Varanus orientalis* er kønsmoden ved en snude-kloak-længde på omkring 20 cm. For *V. tristis* i bred forstand angives en alder på 14-24 måneder, enkelte gange 36 måneder. Sæt først en hun i avl, når hun er fuldt udvokset og i god foderstand, fordi æglægning tapper kroppen for kalk.

PARRING

I naturen begynder parringssæsonen i november, hvor parrene slår sig ned i det samme træ. I fangenskab kan en kort, kølig periode om vinteren og en gradvis stigning i varme og dagslængde om foråret sætte gang i sæsonen, fordi det efterligner årstidernes rytme. Præcise temperaturer og varighed for en vinterpause er ikke dokumenteret for arten.

Går parret sammen hele året, begynder hannen i januar at følge hunnen uroligt og forsøge at kravle op på hende, og efter noget tid tager hun imod ham. Hannen løfter hunnens halerod med bagbenene og skyder sin hale ind under, og parringerne varer fra få minutter til flere timer over flere dage. Der kan komme en ny runde parringer i marts. Holdes dyrene adskilt, sættes hannen til hunnen i hendes terrarie under opsyn. Hun skal have mulighed for at trække sig tilbage, og hannen skal tages ud, hvis han bliver ved med at jage hende eller hun bliver slidt. Giv hunnen ekstra føde i sæsonen.

ÆGLÆGNING OG KULD

I naturen lægges æggene omkring december. For *V. tristis* i bred forstand angives 3-17 æg pr. kuld og 2-5 kuld i en sæson med 28-85 dages mellemrum. Hos *V. orientalis* kommer det første kuld omkring fem uger efter første parring og det næste godt to måneder senere, med 5-6 æg pr. kuld, hvoraf enkelte kan være ubefrugtede; tallene bygger på få dyr. Unger fra et andet kuld så tæt på det første kan blive mindre, vokse langsommere og få forkrøblede eller manglende haler. To kuld så tæt på hinanden er en stor belastning, så giv hunnen tid til at komme til kræfter. Stil en æglægningskasse eller et skjul med fugtigt sand og jord, cirka 20-30 cm dybt, så hunnen kan grave. Hvis hun ikke finder et egnet sted, kan hun holde på æggene og få problemer med at lægge dem. Hunnen skal have rigeligt kalk og føde før og efter lægningen. Ses hun urolig, graver uden at lægge eller bliver sløj, skal hun til dyrlæge.

INKUBATION

Flyt æggene forsigtigt til inkubatoren uden at vende dem, og læg dem i fugtig vermiculit eller perlite ved 27-29 °C. Ved 27,5 °C og en luftfugtighed omkring 100 % klækker æg af *V. orientalis* efter 116-136 dage, og for *V. tristis* i bred forstand angives 93-137 dage ved 27-29 °C. I naturen tager det 114-117 dage. Æg i vermiculit klækker lidt før æg i perlite, formentlig fordi de optager mere fugt. Hold luftfugtigheden i inkubatoren høj, og tjek æggene uden at røre dem. Æg, der mugner eller falder sammen, er som regel ikke befrugtede.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er stærkt tegnede og meget hurtige. Ved klækningen måler de 17-22 cm i alt med en snude-kloak-længde på 6-8 cm, og de vejer 4-6 g. De begynder selv at æde små fårekyllinger og græshopper efter 2-4 dage. Hold hver unge for sig eller i små grupper af samme størrelse med mange skjul, og skil dem straks ad, hvis én bliver jaget eller bidt. Opstil et lille, men varmt terrarie med skjul og klatrepinde, et bredt temperaturspænd og UVB. De får små fårekyllinger og andre små insekter hver dag, pudret med kalk. Fodr så meget, de vil have, og vej ofte. Opdrættede unger vænner sig til dig, hvis du er ved terrariet dagligt uden at gribe fat. Efter tre måneder måler velvoksende unger 28-31 cm og vejer 13-17 g. Hvornår ungerne kan flytte i voksenterrariet, er ikke kendt.

Sundhed og typiske fejl

De fleste problemer hos *Varanus orientalis* skyldes fejl i pasningen. De typiske er:

- For lave temperaturer, som giver sløvhed, dårlig fordøjelse, fedme og svækket immunforsvar. Mål solpladsen med et IR-termometer.
- Overophedning, hvis hele terrariet er varmt, og dyret ikke kan komme væk fra varmen.
- Mangel på kalk, D3 og UVB, som giver blød og krum knoglebygning, rystelser og dårlig vækst.
- Fedme og forfedtning af leveren, hvis dyret får for meget, for fedt eller for ensidigt foder.
- Forstoppelse eller tarmslyng, hvis der er løse sten, grov bark eller sand i substratet, og dyret sluger det.
- Problemer ved hudskifte, hvis fugtigheden er for lav, så hud hænger på tæer og hale.
- Æglægningsproblemer hos hunner uden egnet gravested.
- Parasitter og mider, især hos vildfangne eller nyindkøbte dyr. Få en fæcesprøve undersøgt hos en dyrlæge og isolér nye dyr.

Vildfangne dyr har ofte indvoldsorm og er stressede og afmagrede, og de har sværere ved at tage mod foder. Opdrættede dyr er klart at foretrække. Et sundt dyr har klare øjne, en fyldig hale, en fast mave og er opmærksomt. Kontakt en dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret taber sig, ikke æder i flere dage, har åben mund eller hvæsende åndedræt, hævelser eller opsvulmede led.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.